

ĆWICZENIA, ZABAWY I GRY Z PIŁKĄ W REALIZACJI WYBRANYCH TREŚCI JĘZYKA POLSKIEGO W KONCEPCJI DYDAKTYCZNEJ

ВПРАВИ, ІГРИ ТА ІГРИ З М'ЯЧЕМ В РЕАЛІЗАЦІЇ НАВЧАННЯ ПРАВОПИСУ ПОЛЬСЬКОЇ МОВИ В ДИДАКТИЧНІЙ КОНЦЕПЦІЇ

TADEUSZ RZEPA

Akademia Wychowania Fizycznego we Wrocławiu

Coraz częściej skuteczność działań pedagogicznych nauczyciela upatruje się w regulacyjnej funkcji nauki. A zatem, osiągnięcia nauczycielskie kojarzą się z wykorzystaniem teorii w działaniu. Liczne badania psychologiczne akceptują znaczenie osobowościowego wymiaru kwalifikacji nauczycielskich oraz współistnieniu nauki w działaniu pedagogicznym, co oznacza nasycenie teorią czynności praktycznych. Najnowsze osiągnięcia w zakresie pedagogiki jako dyscypliny naukowej odnoszą się do wiedzy humanistycznej i społecznej. Pojawia się wiele nowych kategorii pojęciowych takich jak: odpowiedzialność, podmiotowość, samorealizacja, tolerancja, twórczość, wyobraźnia i wyobraźnia moralna. Kategorie te zajmują znaczące miejsce we współczesnej pedagogice, a wywodzą się z takich nauk jak: etyka, filozofia moralna, psychologia i socjologia (Górniewicz 2001). Kluczowy problem, przed którym stanęła dydaktyka i pedagogika współczesna świata, to poszukiwanie rozwiązań na powstrzymanie niebezpieczeństw, które coraz częściej zagrażają dzieciom i młodzieży (narkotyki, przemoc, depresja, niepowodzenia w nauce, co w konsekwencji doprowadza do jej porzucenia).

Możliwość tworzenia programów autorskich jest jednym z istotnych czynników pozwalających w różnych uwarunkowaniach społecznych i środowiskowych wprowadzać strategie zarówno prewencji jak i zdobywania kompetencji społecznych i emocjonalnych niezbędnych do właściwego rozwoju indywidualnego każdej jednostki w przygotowaniu do życia w społeczeństwie.

Podstawa programowa (2000) z zakresu kształcenia ogólnego dla szkół podstawowych wyznacza pewne kierunki edukacyjne, wspomagające rozwój dziecka, uwzględnia obszary związane z aktywnością ruchową. To jakie treści znajdują się w tych obszarach zależy od możliwości bazowych i materialnych środowiska szkolnego, a zdecydowanie najważniejszym ogniwem jest i będzie nauczyciel. To on w programowaniu treści dydaktyczno-wychowawczych powinien uwzględniać wszystkie właściwości i możliwości służące nie tylko harmonijnemu rozwojowi, ale także wskazywać na możliwości wykorzystania aktywności ruchowej, a w szczególności ćwiczeń, zabaw i gier z piłką do diagnozowania i korygowania dysfunkcji interpersonalnych i niektórych właściwości osobowościowych. To podczas ćwiczeń, zabaw i gier z piłkami dzieci mają możliwość ujawniać różne formy zachowań spontanicznych, przeżyć i emocji (Rzepa 2000). Stwarzanie warunków do rozwoju samodzielności należy wiązać z umiejętnościami decyzyjnymi i odpowiedzialnością za nie. Tworzenie przez nauczycieli klimatu do twórczego i emocjonalnego udziału dzieci

we wszystkich zajęciach dydaktycznych w szkole może ograniczyć do minimum niechęć uczniów do nauki.

Prowadzone badania eksploracyjne nad wykorzystaniem ćwiczeń, zabaw i gier z piłkami edukacyjnymi do nabywania biegłości w rozwiązywaniu prostych działań matematycznych dają obiecujące efekty (Rzepa, Rokita 2001). Wydaje się, że przyjęta przez autora idea tworzenia ścieżek międzyprzedmiotowych może usprawnić osiąganie celów dydaktycznych również w zakresie języka polskiego. Przy programowaniu treści dydaktycznych podstawę do wykorzystania ćwiczeń, zabaw i gier z piłkami edukacyjnymi powinny stanowić testy wiadomości obowiązujące w danej klasie. Jako przykład można przytoczyć test stosowany w klasie II szkoły podstawowej z zakresu ortografii (pisownia wyrazów z „ó” lub „u”, „ch” lub „h”, „rz” lub „ż” oraz pisownia wyrazów „dużą literą”).

Test

Część I:

- uzupełnij brakujące litery w wyrazach:
k...ewy, w...ask, d...ewa, ...eka, d...wi, zegarmist..., pieka..., zwie...ę, pie...e itd.
- wstaw „ó” lub „u”, „rz” lub „ż”, „ch” lub „h” w wyrazach:
P...chatek, mi...d, b...uszek, ...yczenia, b...dzik, ...ata, b...rak, ...wast, stra... itd.
- wyjaśnij pisownię:

dół –

stół –

górzysty –

gitarzysta –

- uzupełnij brakujące litery w wyrazach:
...arszawa, ...olska, ...roclaw, ...atry,
- ułoż powyższe wyrazy w kolejności alfabetycznej.

Część II

Napisz swoje imię i nazwisko:

- podziel je na głoski,
- podziel je na sylaby,
- wymień wszystkie samogłoski w twoim imieniu i nazwisku,
- wymień wszystkie spółgłoski w twoim imieniu i nazwisku,
- podziel podane wyrazy na sylaby i podkreśl w nich samogłoski: jaskółka, wóbelek, kura, księgarnia, róża itd.

Do przedstawionego powyżej testu proponuję ćwiczenia, zabawy i gry z piłkami edukacyjnymi w następujących formach aktywności ruchowej.

W zakresie nabywania biegłości przez dzieci z ortografii np. pisowni wyrazów z „ó” i „u”.

Berek – berek posiada piłkę, osoba trafiona przez berka podczas biegu poniżej niego przekazuje wyraz z „u” i wtedy przekazuje berka osobie trafionej. Odmiana: jak w przypadku „ó” oraz wyrazy, w których „ó” wymienia się na „o”.

Wymienianie pisowni wyrazów z „u” i „ó”. Na sali wyznaczamy sektor „u” i „ó”. Dzieci w rozsypce, dowolna zabawa z piłką np. kozłowanie, rzuty do kosza. Nauczyciel przerywa zabawę i na wcześniej przygotowanych planszach wyznacza wyrazy z brakującym „ó” lub „u” – dzieci wbiegają do wyznaczonego sektora i poprawiają pisownię danego wyrazu.

Podobne zabawy można stosować przy zapamiętywaniu pisowni wyrazów z „ż” lub „z” oraz „ch” i „h”.

Wyścigi: dzieci siedzą w rzędach w następującym układzie – pierwsze dziecko jest „ch”, drugie „h”, trzecie „ó”, czwarte „u”, piąte „rz”, szóste „ż”. Nauczyciel wypowiada wyraz z ćwiczoną pisownią np.: **but** – biegają dzieci oznaczone „u”, czwarte w rzędzie wykonując dowolne zadanie ruchowe z piłką (niesienie, kozłowanie piłki, rzuty do kosza, bramki itd.).

Ćwiczenia, zabawy i gry z piłkami edukacyjnymi do nabywania biegłości w zakresie znajomości alfabetu i pisowni wyrazów dużą literą.

Wywoływanie liter – każde dziecko jest literą alfabetu – a, b, c itd., ustawienie dowolne np. na obwodzie koła. Osoba podrzucająca piłkę do góry wywołuje literę – osobę według kolejności liter w alfabecie.

Odmiana zabawy:

Wywoływanie dowolnej litery np. „c” – piłkę chwyta dziecko z literą „c” podrzucając piłkę do góry wywołuje dowolną literę alfabetu np. „m”, a piłkę chwyta osoba z literą „n”.

Odmiana zabawy – zapamiętywanie liter poprzedzających wywołaną literę np. wywołany uczeń „p”, piłkę chwyta uczeń „o” itd.

Wyścigi:

Dzieci siedzą w rzędach w układzie zgodnym z alfabetycznym np. w dwu rzędach po siedmioro dzieci. W pierwszej wersji A, B, C, D, E, F, G, druga wersja: te same dzieci przyjmują kolejne litery alfabetu: H, I, J, K itd. Nauczyciel wywołuje kolejne litery – dzieci, które chwytają piłkę i biegają do wyznaczonego miejsca wykonując postawione zadanie ruchowe np. tocząc piłkę, kozłując itd.

Odmiana wyścigu – nauczyciel wywołuje dowolną literę, ale z wywołaną literą biegają dzieci – litera następna i poprzednia np. wywołana litera E, biegnie E i D; odmiana: z wywołaną literą biegnie litera poprzedzająca i następna np. wywołana litera „P” biegnie O i R.

Pisownia „dużą literą”

Wyścigi: dzieci siedzą w rzędach, nauczyciel podaje głosem różne wyrazy pisane małą lub dużą literą. Zadanie ruchowe z piłką wykonują tylko „duże” litery np. **Ala**, **Belgia**, **Czechy**, **Dunaj**, **Ukraina**, nie biegają np. wtedy, gdy wywołany jest **agrest**, **blota**, **cztery**, **duet**, **ukrop**.

Przedstawione powyżej propozycje w zakresie nabywania biegłości w pisowni ortografii były wstępnie prowadzone praktycznie w klasach III szkoły podstawowej, jak również podczas zajęć dydaktycznych wśród studentów AWF Wrocław. Zajęcia te zarówno w grupie dzieci, jak i studentów, wywołały duże zainteresowanie i zaangażowanie. Bieżąca kontrola prowadzona przez nauczycieli po zajęciach wskazywała na to, że założone przez nauczyciela cele były osiągnięte podczas zabawy, która bardziej angażowała dzieci emocjonalnie, wpływała na lepsze zapamiętywanie, wywoływała szybsze skojarzenia, działała na wyobraźnię.

Należy sądzić, że przygotowane procedury badań naukowych w tym zakresie potwierdzą przypuszczenia autora o celowości tworzenia ścieżek międzyprzedmiotowych uatrakcyjniających proces dydaktyczno-wychowawczy.

PIŚMIENNICTWO

1. Górniewicz J., 2001, *Kategorie pedagogiczne. Wydawnictwo Uniwersytetu Wamińsko-Mazurskiego, Olsztyn.*
2. Lepczyk M., Jezierski R., Krypa J., 2000, *O wychowaniu fizycznym. Ministerstwo Edukacji Narodowej, Warszawa.*
3. Rzepa T., 2000, *Wykorzystanie ćwiczeń, zabaw i gier z piłkami do wspomagania uczenia się [w:] Wychowanie fizyczne w nowym systemie edukacji. Red. Muszkieta R., Bromikowski M., AWF Poznań.*
4. Rzepa T., Rokita A., 2001, *Exercises, plays and games with the ball in the process of acquiring subject proficiency in mathematics in grades I-III of primary school [w:] Proceedings of the role of physical education and sport in transition countries of central Europe, Brno.*

EXERCISES, GAMES AND BALLGAMES IN THE PROCESS OF REALIZATION OF POLISH IN THE DIDACTIC CONCENTION

TADEUSZ RZEPA

Wroclaw University School of Physical Education

The article deals with the using of some games and ballgames during the teaching process of polish language. The problem of intersubject connections is touched upon.

ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВЛЕНОСТІ ШКОЛЯРІВ МОЛОДШИХ КЛАСІВ В УМОВАХ УРОКУ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ ЗА ДОПОМОГОЮ ВИКОРИСТАННЯ КОМПЛЕКСІВ УКРАЇНСЬКИХ НАРОДНИХ РУХЛИВИХ ІГОР

ВАДИМ ЖИЛЮК

Івано-Франківський коледж фізичного виховання

Здоров'я та фізична підготовленість дітей шкільного віку є важливим чинником фізичного потенціалу української нації. Тому є необхідним виховання здорового, гармонійно розвиненого у фізичному та інтелектуальному плані наступного покоління, що диктується потребами нашої молоді незалежної України.

Молодший шкільний вік є важливим етапом у розвитку та становленні особистості майбутніх громадян України. Тому дослідження та вивчення особливостей розвитку організму молодших школярів є актуальним завданням, що дає можливість правильно будувати та здійснювати процес фізичного виховання молодших класів.

Організація процесу фізичного виховання молодших школярів, використання різних засобів впливу на організм дітей, зацікавлення їх у систематичних заняттях фізичними вправами має велике значення для виховання здорового наступного покоління. Особливу роль у цьому відіграє процес виховання рухових якостей, що перебігає більш ефективно, якщо його проводити з урахуванням сензитивних періодів їх розвитку у дітей молодшого шкільного віку. Молодший шкільний вік є сприятливим періодом для виховання фізичних